

MUSIQİNİN TƏDRİSİ METODİKASI

Rəhimə Qurban qızı Cəlilova
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin dosenti

Mərhəmət Vahid qızı Quliyeva
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitet

ALPLOGODA MUSIQİ İNFORMASIYASININ REDAKTƏ EDİLMƏSİ METODİKASI

Рахима Гурбан гызы Джалилова
доцент Азербайджанского Государственного
Педагогического Университета

Мархамат Вахид гызы Гулиева
Азербайджанский Государственный Педагогический Университет

МЕТОДИКА РЕДАКТИРОВАНИЯ МУЗЫКАЛЬНОЙ ИНФОРМАЦИИ В ALPLOGO

Rahima Gurban Jalilova
associate professor of
Azerbaijan State Pedagogical University

Marhamat Vahid Guliyeva
Azerbaijan State Pedagogical University

METHODOLOGY FOR EDITING MUSIC INFORMATION IN ALPLOGO

Xülasə: Bu məqalə ALPLogo-da musiqi informasiyasının redaktəsi və musiqi redaktorundan bəhs edir. Musiqi redaktorunun iş prinsipi ətrafı şəkilə şərh olunur, melodiyaaların yaddaşa yazılması qaydaları izah olunur. Proqrama musiqi əlavə edilməsi proqram nümunələri əsasında aydınlaşdırılır. Musiqi redaktorunun proqramlaşdırmadakı əhəmiyyəti açıqlanır.

Açar sözlər: *musiqi redaktoru, melodiya, not, bağa, kod*

Резюме: Эта статья посвящена редактированию музыкальной информации и музыкальному редактору в ALPLogo. Объяснены работа музыкального редактора и правила записи мелодий. Добавление музыки в программу показано на основе примеров программы. Автором представлено значение музыкального редактора в программировании.

Ключевые слова: *музыкальный редактор, мелодия, ноты, черепахи, код*

Summary: This article is about the editing of musical information and the music editor at ALPLogo. The work of the music editor is explained in detail, and the rules for recording melodies are explained. Adding music to the program is explained on the basis of the examples of the program. The importance of the music editor in programming is explained.

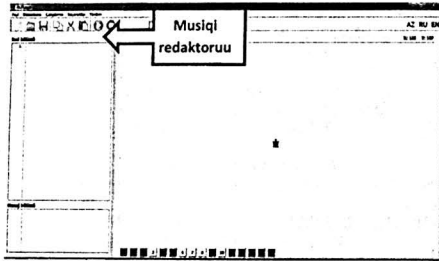
Key words: *music editor, melody, note, turtle, code*

Heç şübhəsiz ki, yaxşı bir musiqini dinləmək insana zövq verir və eyni zamanda, məcazi mənada desək, ruhu qidalandırır. Məhz bu səbəbdən musiqini “Ruhun qidası” adlandırırlar. Hətta bəzi insanlar ağır işdən sonra musiqi dinləməklə özlərinə istirahət verirlər.

Müasir dövrdə musiqi informasiyasını redaktə etmək üçün çoxsaylı tətbiqi proqramlar mövcuddur. Bu proqramlara misal olaraq Audacity, Ocenaudio, Free Audio Editor, Ashampoo Music Studio 2018, Acoustica Basic Edition və başqalarının adını çəkmək olar. Qeyd edim ki, bu sadələnən musiqi redaktorları günlü müzlün ən yaxşıları hesab olunur. Bu tətbiqi

proqramlar bir-birindən öz funksional xüsusiyyətlərinə və imkanlarına görə fərqlənirlər.

Hal-hazırda respublikamızın ümumtəhsil məktəblərinin aşağı sinif şagirdlərinə tədris olunan ALPLogo proqramının da musiqi redaktə etmək imkanı vardır. Belə ki, Alplogo mühitində musiqi redaktoru mövcuddur.

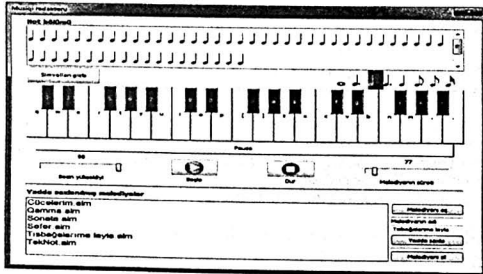

Bu redaktorun ALPLogo mühitində əlavə edilməsində məqsəd şagirdlərin əyləncəli şəkildə proqramlaşdırmanı öyrənmələrinə kömək və musiqi redaktə etmə qabiliyyətlərinin formalaşdırılmasıdır.

ALPLogo proqramlaşdırma dilinin kiçik yaşlı məktəb şagirdlərinə tədris olunduğunu nəzərə alsaq, bunun faydasını anlamaq bir o qədər çətin deyildir. Belə ki, psixoloji ədəbiyyatlardan bizə məlum olduğu kimi, diqqətin uzun müddət bir obyekt üzərinə cəmlənməsi kiçik yaşlı məktəb şagirdlərində böyüklərə nisbətən zəif olur. Uzun müddət dərslər zamanı proqram yazarkən şa-

girdin dərslər marağı zəifləyir. ALPLogo mühitində musiqi redaktorunun mövcudluğu ona imkan verir ki, şagirdlər əyləncəli şəkildə musiqi dinləyərək, eyni zamanda, proqramlaşdırmanı da öyrənsinlər. Bu paralellik şagirdlərin proqram yazmağa olan maraqlarını artırır.

ALPLogo proqramlaşdırma mühiti özünün sadə musiqi redaktoruna malikdir. Bu redaktor üzərində işləmək üçün ALPLogo mühitini işə saldıqdan sonra altolot zolağına yerləşdirilmiş musiqi redaktoru düyməsi üzərində siçanın sol düyməsini sıxmaq kifayətdir.

Musiqi redaktoru pəncərəsi ekranda yuxarıdakı kimi açılır. Burada yuxarıdan aşağıya doğru birinci bölmədə daxil etdiyimiz musiqinin notları əks olunur, ikinci bölmədə piano klaviaturası əks olunur. Qeyd edim ki, ALPLogo proqramlaşdırma mühitinin musiqi redaktorunun klaviaturası üç oktavlı piano klaviaturasıdır. Üçüncü bölmədə isə səs tənzimləmə funksiyası üçün *Səsin yüksəkliyi*, melodiyanın səsləndirilmək üçün *Başla* düyməsi, melodiyanın səsləndirilməsini dayandırmaq üçün *Dur* düyməsi və melodiyanın sürətini tənzimləmək üçün *Melodiyanın sürəti* düymələri yerləşdirilmişdir.

Düymələrdən aşağıda yaddaşa mövcud olan melodiya lərin siyahısı yerləşir. Bu siyahının sol tərəfində isə melodiyanı açmaq üçün *Melodiyanı aç*, melodiya ad vermək üçün olan *Melodiyanın adı*, melodiyanı yaddaşa yazmaq üçün *Yadda saxla*, siyahıda mövcud olan istənilən melodiyanı silmək üçün *Melodiyanı sil* düymələri yerləşdirilmişdir. Musiqi redaktorundan çıxmaq istədikdə isə bu pəncərənin yuxarı sağ küncündə yerləşdirilmiş çıxış düyməsinə vurmaq kifayətdir.

Yuxarıda açılmış musiqi redaktoru pəncərəsində bəstəkarı V. Barkauskas olan "Колыбельная моей черепашечки" ("Tisbağalarımaya layla") musiqisinin notları daxil edilmişdir. Notlarını daxil etdiyimiz musiqini yaddaşa verən zaman yaddaşa uzantısı alm olan fayl yazılır. Məsələn, bu musiqini yaddaşa verərkən ona *Tisbağalarımaya layla* adını verib, yadda saxla düyməsini sıxdıqdan sonra bu melodiya yaddaşa *Tisbağalarımaya layla.alm* adlı fayl kimi yazıldı. Susma halında musiqini yaddaşa verən zaman proqram fayla *Melodiya1.alm* adını verir.

Bu mövzunun məktəblərdə tədrisi zamanı müəllim, ilk növbədə, şagirdlərə musiqi informa-

siyanı ilə əlaqədar keçmişdə öyrəndiklərini yadlarına salmaları üçün suallar verməli və mütəxirə aparmalıdır. Kompüterdə musiqi informasiyasının necə saxlandığı barədə fikirlərini mübadilələri aparılmalı, daha sonra musiqinin adı halda kompüterdən kənarında notlar şəklində kodlaşdırılmış barədə danışılmalı, musiqinin notla kodlaşdırılması ilə ikilik kodlaşdırılması arasında oxşar və fərqli cəhətlərə diqqət yetirilməsi yaxşı olardı. Şagirdlərə ALPLogo mühitində də musiqi redaktoru olduğu və onun iş prinsipi izah olunur.

Mövzu barədə məlumat aldıqdan sonra kompüterdə musiqi redaktoru ilə işləmək şagirdlərə zövq verir. Onlar musiqi redaktorunda yazıb yaddaşa saxladığı melodiya lərin istədikləri vaxt proqram yazarkən istifadə edə bilərlər. Bu, onların yazdığı proqramlara rəngarənglik qatır. Proqram yazarkən musiqi də əlavə etməmişkə, proqram icra olunan zaman başa hərəkət edib komandalara icra etdiyi zaman fonda proqrama əlavə etdiyimiz musiqi səslənir.

Problemnin aktuallığı. Ümumtəhsil məktəblərində aparılmış müşahidələrdən aydın olur ki, ALPLogo proqramlaşdırma dilinin tədrisi şagirdlərin ilkin proqramlaşdırma vərdişlərinə əylənməsində müstəsna rol oynayır. ALPLogoda musiqi redaktorisinin şagirdlərə öyrədilməsi onların yaradıcılıq qabiliyyətlərinin inkişafına müsbət təsir göstərir.

Problemnin praktik əhəmiyyəti. Məqalənin mövzu üzrə tədqiqat apararaq fikirlər, dissertantlar və ən əsası orta məktəb informatika müəllimləri üçün faydalı olacağı düşünülmür.

Problemnin elmi yeniliyi. Respublikamızın ümumtəhsil məktəblərində informatika fənninin tədrisində şagirdlərin alqoritmik təfəkkür tərzinin və yaradıcılıq qabiliyyətlərinin inkişaf etdirilməsi zəruri meydanı çıxır. Bu səbəbdən də materialın əhəmiyyəti təhlil etmə və inkişaf etdiricilik baxımından zəruri sayılır.

Ədəbiyyat:

1. Mahmudzadə R., Sadiqov İ., İsayeva N. Ümumtəhsil məktəblərinin 6-cı sinfi üçün dərslik", Bakı, 2013.
2. <https://musabiqe.edu.az>
3. Mahmudov, N., İsmayilova, B. LOGO dilində proqramlaşdırma. Bakı, 2012.
4. Шапошникова С. В. Изучение языка программирования LOGO в среде к Turtle. М., 2011.

E-mail: quliyeva.merhem@gmail.com

Rəyçi: riy.0.ilm.dok., dos. R.Z. Hümətəliyev
Redaksiyaya daxil olub: 05.12.2018.